

Az európai büntetőjog története

Olvasóleckék és tanulási útmutatók

Prof. Dr. Karsai Krisztina, DSc

SZTE ÁJTK Bűnügyi Tudományok Intézete

3. lecke - A fejlődés mérőeszközei (kritériumok)

1. Tekintse meg a 3. videóleckét!

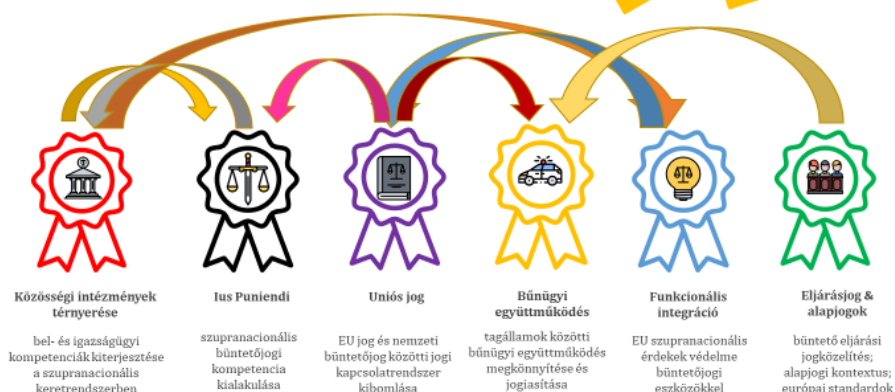

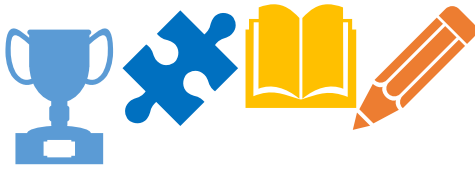
2. Kritériumok

Tekintsük át a videóleckében megismert kritérium-rendszert!

Kritériumok

3. Vadászat a ius puniendire

Olvassa el az azonos című könyvfejezetet vagy az ehhez a leckéhez csatolt olvasmányt.

Készítsen vázlatot a szöveg alapján a büntetés jogának uniós fejlődése tárgyában! Figyelembe veendő szempontok:

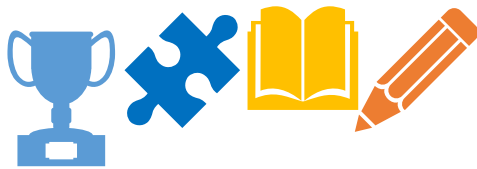
- periódusok elkülönítése (három)
- eltérő jogpolitikai utak elkülönítése
- EUB döntéseinek szerepe (pl. az EUB 2005-ös döntése evolúciós ugrás)
- alapszerződési változások követése (Amsterdam és Lisszabon)
- ius puniendi rétegeinek beazonosítása

4. Ellenőrző kérdések

---

1. Sorolja fel a kritériumokat és említse mindegyikre egy-egy példát az eddigi tanulmányai alapján?
2. Mi az a ius puniendi?
3. Rendelkezik-e az EU ma ius puniendivel?
4. Milyen ösvényeken haladt a ius puniendi „keresése”?
5. Milyen jogi kölcsönhatásokba léphet a nemzeti büntetőjog és a közösségi (uniós) jog? A válaszhoz segítségül hívhatja eddig európai jogi tanulmányait.

Vadászat a *ius puniendi* szilánkjaira

Karsai Krisztina: Alapelvi (r)evolúció az európai büntetőjogban. Jurisperitus, 2015. 17-34.p. (hivatkozások feloldása ott)

<http://publicatio.bibl.u-szeged.hu/15403/>

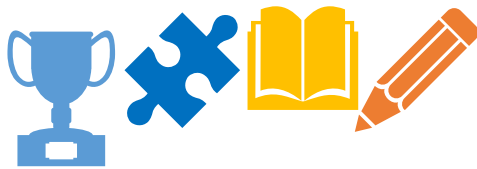
A büntetőjoghoz kötődő kompetencia első megjelenése az 1992-ben aláírt Európai Unióról szóló szerződéshez kötődik, de ez nem tekinthető a fentiekben bemutatott *ius puniendi* valamely szegmensének. A K.1. cikk mégis annyiban jelent fontos fejlődési állomást, mert ezzel a rendelkezéssel válik el – ebben az időben csak kormányközi együttműködés szintjén – először a büntetőjog a nemzeti keretrendszerrel és válik „közös érdekű” üggyé. Ez jelenti a startvonalát a mai napig tartó rendkívüli fejlődési útnak, amit az európai büntetőjogi integráció bejárt az elmúlt több, mint húsz évben.

A *ius puniendi* utáni „vadászatot” három ösvényen kell elindítani. Elsőként említendő, hogy a kérdés ekkor már a szakirodalmi és akadémiai viták középpontjában állt, de nem a K.1. cikk miatt, hanem az Európai Közösség szektorális irányelveinek (vagy rendeleteinek) azon rendelkezései miatt, amely bizonyos – közösségi jogot sértő – magatartások szankcionálására kötelezték a tagállamokat (szupranacionális szankciók).

Az elméleti diskurzus¹ azt a kérdést vizsgálta, hogy a Közösség által „elvárt” szankcióknak büntetőjogi természetűeknek kell-e lenniük, vagy a kérdéses jogszabályok a tagállamok számára mérlegelési játékeret biztosítanak-e a szankciós eszköz meghatározására. A többségi vélemény² azt az álláspontot osztotta, hogy vannak olyan szektorális másodlagos jogi eszközök, amelyek a büntetőjogi szankcionálást írják elő. Ez a vélemény egyben *valamifajta ius puniendi* létezését tételezte a közösségi szinten. Jómagam ezzel ellentétes álláspontot képviseltem, mivel a jogszabályok szövegét vizsgálva megállapítható volt, hogy kivétel nélkül mindegyik megengedő megfogalmazást alkalmazott, így a tagállam akár büntetőjogi szankcionálást is alkalmazhatott, ha úgy döntött, de erre kötelezettsége nem volt.

¹ Lásd még JOHANNES (1968) 65.p.; OEHLER (1985) 1399.p.; DINE (1993) 246.p.; TSCHOLKA (1995) 58.p.

² Pl. BÖSE (1996) 62-78.p.; DANNECKER (1998) 81-82.p.; DINE (1993) 247.p.; GRÖBLINGHOFF (1996) 30-33.p., 168-171.p.; HEITZER (1995) 122.p.; SEVENSTER (1992) 29.p., 33; FARKAS (2011) 64-65.p.

Ettől függetlenül, vagy emellett a közösségi jog versenyjogi és szubvenciók szabályaival³ kapcsolatosan is folyt a *ius puniendit* firtató vizsgálódás, mivel a Bizottság – közigazgatási jogkörben kifejtett – szankcionáló hatalmát elméleti szinten is meg kellett alapozni. Világossá vált, hogy a hátrányos pénzügyi szankciók és az elrettentő pénzügyi büntetőjogi szankciók között különbséget kell tenni, s az akadémiai vita, valamint az EUB joggyakorlata következtében a Bizottság e tevékenységét a közösségi jogelvek figyelembevételével részletesen kidolgozott normák közé szorították.⁴ De a punitív szankciók elméleti alapját az uniós jogra vetítve még ma is jelentős irodalmi vita övezi,⁵ igaz, az EJEB joggyakorlatának ezzel kapcsolatos, aránylag kikristályosodott ismérvei⁶ irányadóvá váltak az uniós jogi alrendszerben is.

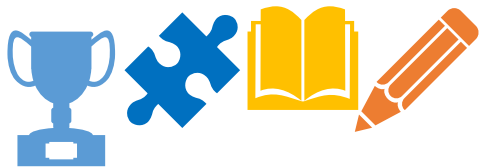
---

³ Lásd például 1/2003/EK rendelet (2002. december 16.) a Szerződés 81. és 82. cikkében meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról.

⁴ 14/68 Walt Wilhelm és mások v Bundeskartellamt; 41/69 ACF Chemiefarma NV v Commission; 44/69 Buchler & Co. v Commission; 45/69 Boehringer Mannheim GmbH v Commission; 7/72 Boehringer Mannheim GmbH v Commission (Boehringer II.); 154/78 S.P.A. Ferriere Valsabbia and others v Commission; 188/82 Thyssen Aktiengesellschaft v Commission; C-240/90 Germany v Commission. Lásd még a *XI. fejezetet*.

⁵ AIDP 1989-es ajánlása: „a közigazgatási büntetőjog közelít a büntetőjoghoz a represszív szankciók alkalmazásával, ez a közeledés szükségessé teszi, hogy a közigazgatási büntetőjogban alkalmazzuk az anyagi büntetőjog és a fair eljárás elveit.” Lásd részletesen Kis (2005) 190-219.p.

⁶ Engel és mások v Hollandia (Series A no. 22) 1976. június 8.; Öztürk v Németország (8544/79) 1984. február 21.; Jussila v Finnország (73053/01) 2006. november 23.; Ezech és Connors v Egyesült Királyság (39665/98, 40086/98) 2003; O'Halloran és Francis v Egyesült Királyság (15809/02, 25624/02) 2007. június 29.; Krumpholz v Ausztria (13201/05) 2010. március 18. Az EJEB jogesetek a EJEE 6. cikkének, a tisztességes eljáráshoz való jognak az érvényesüléséhez kötődnek, amelyek keretében a Bíróságnak a cikk büntetőügy jellegét kell először eldöntenie, mivel csakis ennek fennállása esetén releváns a tisztességes eljáráshoz való jogra való hivatkozás. Az adott ügy „büntető” jellegének vizsgálata processzuális célokat szolgál, méghozzá a 6. cikk alkalmazási lehetőségét, de arra nem ad választ, hogy vannak-e olyan anyagi jogi elvi következmények, amelyek a valamely eljárás büntető jellegének megállapításából fakadnának. Azaz, ha például egy állam dekriminalizál egy cselekményt és a büntetőjogi alrendszeréből áthelyezi a közigazgatási jogsértések területére, az ez alapján folyó igazgatási eljárások nem vonhatók el az EJEB joghatósága alól, amennyiben a „büntető-ügy” kritériumai teljesülnek. De annak kimondása, hogy ilyen esetekben a büntetőjog anyagi jogi elvei is érvényesülnének, még várta magára. Ezen túlmenően pedig a represszív szankciók materiális tartalma önmagában is jogtudományi elemzések tárgyát képezi, különösen lásd Kis (2005). – Lásd még részletesen a *XI. fejezetben*.

A másodlagos jogi normákban – csak látszólag – kirajzolódó *ius puniendi* mellett a lojalitási alapelv⁷ érvényesülésére figyelemmel is folyt a *ius puniendi* utáni „vadászat”. A lojalitási alapelvből az a kötelezettség háramlik a tagállamra, annak államszervezetére (hatóságok és bíróságok), hogy a közösségi jogot (ma uniós jogot) érvényesítsék. Ez a kötelezettség kettős tartalmú: a közösségi jog alkalmazási kötelezettsége és a belső büntetőjogi szabályok közösségi jognak megfelelő értelmezése.⁸ A közösségi jog és a belső büntetőjogi szabályok kölcsönhatása⁹ a legtöbb esetben a büntetőjogi felelősség alóli mentesülést eredményezte: az EUB gyakorlata a nemzeti jogalkotó *ius puniendin* alapuló jogszabályi normáit „írja felül”, amit a nemzeti bíróságoknak is követni kell, így a bíróságok végsősoron olyan értékek védelmének is érvényt szereztek, amelyek a tagállami jogrendben nem voltak jelen.¹⁰ Ez a helyzet azonban még mindig nem volt közvetlen átruházott *ius puniendinek* tekinthető, annak ellenére, hogy *joghatását tekintve* nem sokban különbözik attól. Ezt inkább egy rejtett negatív *ius puniendi*, egy „de facto *ius non puniendi*”, amit az jellemez, hogy az ezzel rendelkező Közösség valamely magatartásokat kivon az esetleges tagállami büntetőjogi relevancia köréből. Mégis azt kell mondani, hogy ez nem *ius puniendi*, hanem a lojalitási alapelv és az elsőbbségi doktrína¹¹ szükségszerű következménye, de hasonló jogi következmény léte még nem jelent rejtett kompetencia-

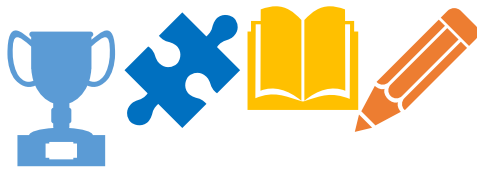
⁷ Az EUMSZ 4. cikk (3) bekezdése (korábbi EKSZ 10. cikke, illetve Amszterdam előtt az EKSZ 5. cikke) fogalmazza meg a lojalitási alapelvet: „Az Unió és a tagállamok a lojális együttműködés elvének megfelelően kölcsönösen tiszteletben tartják és segítik egymást a Szerződésekből eredő feladatok végrehajtásában. A tagállamok a Szerződésekből, illetve az Unió intézményeinek intézkedéseiből eredő kötelezettségek teljesítésének biztosítása érdekében megteszik a megfelelő általános vagy különös intézkedéseket. A tagállamok segítik az Uniót feladatainak teljesítésében, és tartózkodnak minden olyan intézkedéstől, amely veszélyeztetheti az Unió célkitűzéseinek megvalósítását.” Elemzést lásd például VON BOGDANDY (2012) 770-771.p.; VINCZE (2011) 35-37.p.

⁸ Elemzést lásd BAKER (1998) 361-380.p.

⁹ A közösségi jog és a nemzeti büntetőjog közötti kölcsönhatások a közösségi jog egyedi jellemzőinek, így a primátus elvének és a közvetlen hatálynak az eredményeképpen jöttek létre. A szabályozási és a személyi összefüggésen alapuló kölcsönhatást lásd részletesen KARSAI (2004) 202-204.p.

¹⁰C-462/01 Ulf Hammarsten elleni büntetőeljárás ügye (2003. január 16.).

¹¹ A közösségi (uniós) jog alkalmazási elsőbbségének tana, ami szerint, ha kollízióba kerül a közösségi jog valamely tagállami jogi normával, a közösségi jogi rendelkezésnek elsőbbsége van, és a konkrét jogvitában – ha van közvetlen hatálya – azt kell alkalmazni. A nemzeti jogi rendelkezés nem válik ezáltal semmissé, sőt, még alkalmazni is lehet olyan esetekben, ahol a közösségi joggal való ütközése nem adott.

átruházást (választás joga, a bűncselekmények meghatározásának a joga).

A „*ius non puniendi*” elismerése esetén a közösségi jogalkotó kapná meg a döntési jogot, hogy valamit dekriminalizáljon, azaz a büntetendőségét megszüntesse. Ehelyett itt arról van szó, hogy a közösségi jogalkotó a gazdasági integráció kiépítését jogi regulációval valósítja meg, az ebben a körben kifejezetten átruházott kompetenciáit gyakorolva. Adott tagállami bűncselekmények büntetlenné válása a közösségi jogi integráció „mellékhatásaként” jelentkezik. Ez nem a *ius puniendi* átruházása.

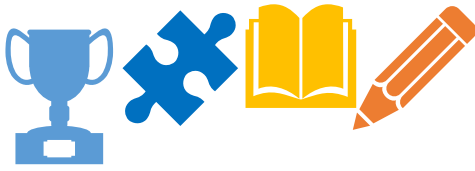
A fentiektől független harmadik ösvény, amelyen a *ius puniendi* keresése folyt, a Közösség (Unió) önállóan, tagállamoktól független értékeinek és érdekeinek (saját fizetőeszköz, saját költségvetés védelme) a megjelenése, illetve azok artikulálása, és az ezekkel kapcsolatos szupranacionális *ius puniendi* születésének kérdése. Az ugyanis világossá vált, hogy vannak az Uniónak olyan elkülönült érdekei, amelyek védelmére – mégha a tagállamot lehetne is kötelezni, amire persze ekkor még nem lehetett – nem feltétlenül alkalmasak a tagállami jogrendszerek. A szupranacionális *ius puniendi* formális megteremtése azonban nem történt meg, inkább (előbb) más jogi manőverekkel kellett próbálkozni a védelem biztosítására. A Közösségi pénzügyi érdekeinek büntetőjogi védelmére a tagállamok nemzetközi egyezményt írtak alá,¹² ami kötelezte a tagállamokat arra, hogy bizonyos magatartásokat büntetéssel fenyegetsenek. Megjegyzendő ugyanakkor, hogy a tagállamok által aláírt multilaterális egyezmény jogilag hagyományos nemzetközi szerződésnek volt tekinthető, így az abban megjelenő büntetőjogi tartalom (és esetleges *ius puniendi*) nem lépett ki a tagállami szuverenitás által kontrollált körből. A büntetésre kötelező asszimilációs normák¹³ is azt a célt szolgálják, hogy a közösségi érdekeket a tagállamok hatékonyan védelmezzék, még hozzá a büntetőjog eszközeivel, ha a saját jogrendjükben az összehasonlítható jogtárgyaikat a büntetőjog védelmezi (saját költségvetés védelme, saját fizetőeszköz, hivatalos személyek stb.).¹⁴

---

¹²Az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek védelméről szóló nemzetközi egyezmény. 1995. július 26. 48-57.p.

¹³KARSAI (2004) 119-132.p.

¹⁴ A büntetésre kötelező egyéb közösségi normák létezése csupán szakirodalmi legenda, azokkal nem foglalkozom. Lásd különösen: BÖSE, (1996) 62-78.p.; DANNECKER, (1998) 81-82.p.; DINE (1993) 247.p.; GRÖBLINGHOFF (1996) 30-33.p., 168-171.p.; HEITZER (1995) 122.p.; SEVENSTER (1992) 29.p, 33.p.; újabban FARKAS (2011).

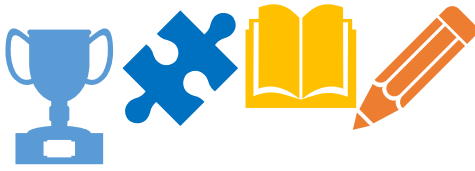

Az Amszterdami Szerződés módosításaival¹⁵ lehetőség nyílt a tagállami büntetőjogi rendelkezések közelítése céljából az uniós kerethatározatok kibocsátására. A bűncselekményi tényállások minimum-elemeire, illetve a szankciók minimum-szintjére vonatkozó jogközelítés a kerethatározat kötelező jellegére figyelemmel felfogható volt a tagállami *ius puniendi* bizonyos szeletének átruházásaként. Amikor a Tanács döntésének következményeként a kerethatározati szabályozás valamely cselekménnyel kapcsolatosan büntetőjogi fellépést követel a tagállamoktól, az értékválasztás jogával és az eszközválasztás jogával él, a szankció-minimumok meghatározásánál pedig a büntetési mérték meghatározásának jogát érvényesíti. A *ius puniendi* fenti rétegeinek azonban csupán a részleges átruházása történt meg, ugyanis az alapszerződés eleve meghatározza azokat az értékeket, amelyek körében a választás, és a konstituálás megtörténhet. Tehát nem korlátlan a jogközelítési kompetencia, az csakis bizonyos kriminális jelenségek esetén lehetséges. A jogközelítéssel továbbá csak korlátozott mértékben lehet a bűncselekmény konstituálásának jogát gyakorolni, csak akkor, ha a nemzeti jogban az adott jogtárgyat védelmező büntetőjogi tényállás nem, vagy nem olyan terjedelemben létezett, mint ahogy azt a minimum-szabályok tartalmazzák. Hasonlók érvényesülnek a büntetési mérték meghatározásának jogának gyakorlásakor, akár a minimum, akár a maximum meghatározása csak részleges hatalom-gyakorlást jelent, teljes körű uniós szankciórendszert nem építhettek a kerethatározatok. A büntetések meghatározásának joga és a büntetés végrehajtásának joga továbbra is a tagállam hatalmában állt. Ugyanekkor, tehát az Amszterdami Szerződéssel kerültek át első pilléres hatáskörbe a „vízumok, menekültügy, bevándorlás és a személyek szabad mozgására vonatkozó egyéb politikák”, amelyek körében a közösségi jogalkotó is jogalapot kapott közösségi jogi intézkedések (irányelv, rendelet stb.) kibocsátására a migrációs bűnözéssel kapcsolatos szabályozási minimumokat (tényállási elemek, szankciók) illetően.

A jogi helyzet egészen 2009-ig nem változott, mégis néhány évvel a hatálybalépést követően új tendenciák kaptak erőre és – ahogy PEERS fogalmazott – „infiltráció” kezdődött a pillérek között.

---

¹⁵ Korábbi EUSZ 34. cikk (1) bekezdés, EUSZ 29. cikk, 31. cikk e) pont; EKSZ 61. cikk.

„Az első pilléres elvek elkezdtek begyűrűzni a harmadik pillérbe, különösen a közvetett hatályt, a bírósági joggyakorlat hatókörét és a harmadik pilléres jogi aktusok önálló értelmezését érintően.”¹⁶

Azt is érdemes kiemelni, hogy az eszközválasztás joga komoly diskurzus tárgya volt a korábbi EUSZ 42. cikke kapcsán, amelyet „*passerelle*”¹⁷ klauzulának is hívták. Az elméleti vita középpontjában az a kérdés állt, hogy a Közösségnek lehetnek-e olyan értékei vagy érdekei, amelyek védelme érdekében harmadik pilléres eszközök igénybevétele lenne szükséges, azaz hogy fel lehet-e használni az átruházott *ius puniendi* rétegeket tisztán közösségi célok elérése érdekében. Az európai jogalkotó nem alkalmazta ezt a klauzulát, hanem ehelyett két, ettől eltérő jogi megoldással igyekezett megoldani a büntetőjogi rendszerek igénybevételét. Egyfelől, ha szüksége volt a harmadik pillérre, párhuzamos jogalkotásba fogott: így például az illegális migrációhoz kötődő segítségnyújtási tevékenységek esetében kibocsátott egy irányelvet (2002),¹⁸ amely közigazgatási jogilag szabályozta a kérdéskört, és ugyanakkor elfogadta azt a kerethatározatot is, ami a büntetőjogi védelmet biztosítja a tagállamok büntetőjogának „mozgósítása” révén¹⁹ az előbbi irányelvben illegálisnak minősített cselekményekkel szemben.

A másik kísérlet a közösségi politikák nem felosztható tartalmából indult ki, azaz abból, hogy ha valamely közösségi célkitűzés megvalósításához büntetőjogi fellépés is szükséges, az arra irányuló jogalkotást nem lehet kihatárolni az első pillérből. A

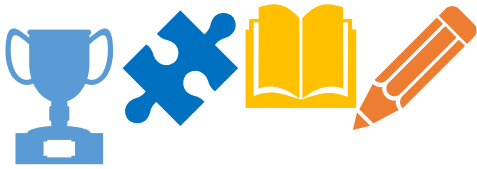
¹⁶ „*The first pillar principles began to infiltrate the third pillar in particular as regards indirect effect, the scope of the court’s jurisdiction and the autonomous interpretation of third pillar measures*” PEERS (2011) 277.

¹⁷ Korábbi EUSZ 42 cikk: A Bizottság vagy valamely tagállam kezdeményezésére a Tanács az Európai Parlamenttel folytatott konzultációt követően egyhangúlag úgy határozhat, hogy a 29. cikkben említett területeken való fellépésre az Európai Közösséget létrehozó szerződés IV. címét kell alkalmazni, és ezzel egyidejűleg meghatározhatja az ezekre vonatkozó szavazási szabályokat. E határozatot a tagállamoknak alkotmányos követelményeiknek megfelelő elfogadásra ajánlja.

¹⁸2002/90/EK irányelv (2002. november 28.) a jogellenes be- és átutazáshoz, valamint a jogellenes tartózkodáshoz történő segítségnyújtás meghatározásáról.

¹⁹2002/946/IB kerethatározat (2002. november 28.) a jogellenes be- és átutazáshoz, valamint a jogellenes tartózkodáshoz történő segítségnyújtás elleni küzdelem büntetőjogi keretének megerősítéséről.

kísérlet a Bizottság egyik aktusához kötődik: a Bíróságnál hatásköri szabályok megszegése miatt beperelte a Tanácsot, mivel az a környezet büntetőjogi védelmére kerethatározatot alkotott, ahelyett, hogy a környezetvédelmi politika jogalapját használva irányelvi szabályozást bocsátott volna ki.²⁰

A Bíróság az ügy eldöntésével teljesen új irányt szabott a közösségi *ius puniendiről* való gondolkodásnak, és amely aztán a 2009-es módosítások révén kodifikációra is került az EUMSZ-ben: azaz hogy a *ius puniendi* megfogalmazást nyerjen alapszerződési szinten is.

A Bíróság döntését egyébként ujjongva üdvözölte a Bizottság, a Tanács és a tagállamok – aligha meglepő módon – kevésbé voltak lelkesek, s nem is tűnt úgy, hogy széles körben annak következményeit akceptálni fogják. A jogirodalom is inkább kritikus volt,²¹ volt olyan szerző, aki a „brüsszeli oktopusz”²² vagy a *Leviatán* megszületéséről értekezett. A brit felsőház summázata szerint azonban:

„2005 szeptemberéig általánosan elfogadott volt, hogy az EKSZ nem tartalmazott átruházott hatásköröket a bűncselekmények meghatározására vagy büntetőjogi szankciók előírására. Az Európai Unió büntetőjogot érintő jogalkotói kompetenciája a harmadik pillérre korlátozódott. Az Európai Bíróság C-176/03 ügyben hozott 2005. szeptember 13-i ítélete felfedte, hogy a tagállamok, de legalábbis nagy részük, látszólag félreértelmezték azt, hogy miben is egyeztek meg a Szerződésekben, illetve hogy milyen alapon véglegesítették az Alkotmányos Szerződés szövegét.”²³

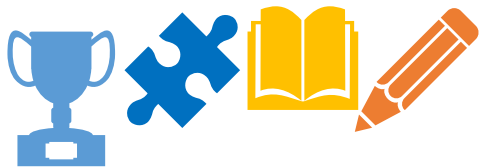
---

²⁰ C-176/03 Bizottság v Tanács (2005. szeptember 13.). Az uniós szervek közötti kompetenciaharcról lásd részletesen: KARSAI (2006).

²¹ CRAIG – DE BÚRCA (2011) 940.p.

²² HEFENDEHL (2007) 167.p.

²³ „Until September 2005 it was commonly understood that the Treaty establishing the European Community conferred no power to define criminal offences or prescribe criminal sanctions. The extent of the European Union’s legislative competence in relation to criminal law and procedure was generally considered to be limited to the ‘Third Pillar’. That Member States, or at least a majority of them, had seemingly been labouring under a misapprehension as to what they had agreed in the

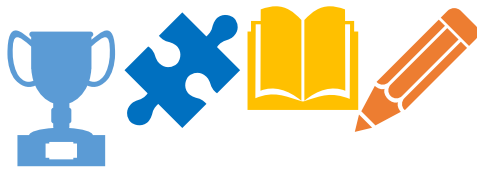
Az EUB tehát a büntetőjogi kompetenciák megosztását világosan meghatározta a két pillér között, és kimutatta a különbséget a jogközelítő irányelv és kerethatározat kibocsátásának jogalapja között a környezetvédelmi politika körében. Kimondta azt is, hogy a Közösség is rendelkezik büntetőjogi kompetenciával, és – kézenfekvősége ellenére – az EUSZ 42. cikkét nem használta fel a jogkérdés eldöntéséhez. 2007-ben született egy másik ítélet is,²⁴ amelyben az EUB megerősítette korábbi álláspontját, miszerint a tagállami büntetőjogi alrendszer igénybevételének a joga, azaz a büntetőjogi normák kibocsátására kötelezés lehetősége megilleti a Közösséget. Az EUB korlátot is szab ennek a felhatalmazásnak, mivel kimondja, hogy a szankciók típusa és mértéke vonatkozásában nincs közösségi kompetencia: ezzel a definíciós hatalmat és a szigor jogát meghagyja a tagállamoknak. Mindez együtt azt jelenti tehát, hogy az EUB forradalminak is tekinthető döntése nyomán a *ius puniendi* egyik szelete megjelent a közösségi jogi, tehát szupranacionális kompetenciák között is.

„Főszabály szerint a büntető jogszabályok nem tartoznak a Közösség hatáskörébe, ahogy a büntetőeljárás szabályai sem. Ez utóbbi megállapítás azonban nem akadályozhatja meg a közösségi jogalkotót abban, hogy amikor a hatékony, arányos és visszatartó erejű büntetőjogi szankciónak a hatáskörrel rendelkező nemzeti hatóság általi alkalmazása a súlyos környezetkárosítások leküzdésének elengedhetetlen eszköze, a tagállamok büntetőjogával kapcsolatban megtegye a környezetvédelem tárgykörében alkotott jogi normák teljes érvényesülésének biztosításához szükségesnek tartott intézkedéseket. (...) Az a körülmény, hogy az EK 135. cikk és az EK 280. cikk (4) bekezdése a vámügyi együttműködés, illetve a

---

Treaties, and on what basis they had recently settled the text of the Constitutional Treaty, was revealed when, on 13 September 2005, the European Court of Justice (the Court) handed down its judgment in Case C-176/03.” The Criminal Law Competence of the European Community. Report with Evidence. House of Lords, European Union Committee, 42nd Report of Session 2005–06, 7.p.

²⁴ C-440/05 Bizottság v Tanács (2007. október 23.).

Közösség pénzügyi érdekeit sértő cselekmények elleni küzdelem terén a tagállamoknak tartja fenn a nemzeti büntetőjog alkalmazását és az igazságszolgáltatást, nem kérdőjelezi meg e következtetést. E rendelkezésekből ugyanis nem vezethető le, hogy a környezetvédelmi politika végrehajtása során bármilyen büntetőjogi harmonizáció – még akár az olyan korlátozott is, mint amely a kerethatározatból adódik – elutasítandó, bármennyire szükséges legyen is a közösségi jog érvényesülésének biztosításához.”²⁵

Az EUB e döntése mérföldkő több szempontból is, leglényegesebb eleme az első és a harmadik pillér közötti kompetencia-különbségek („szankciók dualizmusa”²⁶) kimunkálása. A döntés aztán a büntetőjogi integráció folyamatát jelentős mértékben katalizálta és új horizontot nyitott a közösségi kompetenciák értelmezése tárgyában és a Bizottság összeállította a büntetőjogi kerethatározatok irányelvekkel történő felváltásának programját,²⁷ és két irányelvet²⁸ el is fogadtak, amelyek már az EKSZ-en alapultak és büntetőjogi jogközelítést szolgáltak. Az EUSZ 42. cikkének értelmezésére vagy alkalmazására már nem volt szükség, az európai jogalkotó – erre utaló kifejezett alapszerződési felhatalmazás nélkül is – az irányelvek kibocsátását a „*passerelle*” szabály alkalmazása nélkül oldotta meg. Úgy tűnik, ez az evolúciós ugrás, amit az EUB idézett elő – szemben az előbb említett szakirodalmi véleményekkel –, a tagállamoknál nem ütötte ki a biztosítékot.

Az EUB mint egy jó szobrász a kőben a szobrot, az EKSZ szövegében felismerte a korlátozott *ius puniendit*, a „bennerejlő” kompetencia körvonalait meghúzta és rögzítette. A jogfejlődés következő fázisa az EUMSZ szövegezése során ennek figyelembe

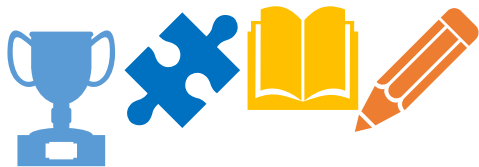
---

²⁵ C-176/03 Bizottság v Tanács (2005. szeptember 13.) 41-42, 47-48, 51-53. pont.

²⁶ BRAUM (2007) 125.p.

²⁷ Az Európai Parlament is hasonló állásponton volt. Implications of Case C-176/03. European Parliament resolution on the consequences of the judgment of the Court of 13 September 2005 (C-176/03 Commission v Council) 2006/2007(INI).

²⁸ 2005/35/EK irányelv (2005. szeptember 7.) a hajók által okozott szennyezésről és a jogsértésekre alkalmazandó szankciók bevezetéséről; 2008/99/EK irányelv (2008. november 19.) a környezet büntetőjogi általi védelméről.

vétele, aminek következtében – a pillérek megszűnésével – megosztott hatáskörbe került az ún. a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség²⁹, amelyben a *ius puniendi* egyes rétegeit tartalmazó kompetenciák (jogalkotásra felhatalmazó normák) is megtalálhatók. Az EKSZ 2. cikk (2) bekezdése értelmében, ha egy meghatározott területen az alapszerződések a tagállamokkal megosztott hatáskört ruháznak az Unióra, e területen mind az Unió, mind pedig a tagállamok alkothatnak és elfogadhatnak kötelező erejű jogi aktusokat. A tagállamok e hatáskörüket csak olyan mértékben gyakorolhatják, amilyen mértékben az Unió a hatáskörét nem gyakorolta. Az uniós hatáskör tehát „elsőbbiséget élvez”, de az, hogy egészen pontosan mit tehet, a konkrét jogalapok határozzák meg, amelyek egyben korlátot is állítanak a kompetencia-gyakorlás elé. A tagállamok mozgásterét a megosztott hatáskör értelemszerűen leszűkíti, de csak annyiban, amennyiben az EU valóban él is a ráruházott hatáskörrel.³⁰

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai Unió támogatásával.

**Projekt azonosító:
EFOP-3.4.3-16-2016-00014**

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

²⁹ EUMSZ 2. cikk és 4. cikk.

³⁰ Lásd részletesen CRAIG – DE BÚRCA (2011) 933.p.